

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SİGARA ALKOL VE UYUŞTURUCU MADDE KULLANMA DURUMLARI

Gürkan YILMAZ¹

Serkan İBİŞ²

Zait Burak AKTUĞ³

Özet

Yapılan çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanma durumlarının belirlenmesi ve bu maddelere başlama nedenlerinin tespit edilmesidir. Çalışmaya Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi'nde eğitim-öğretim gören toplam 2412 öğrenci (kadın = 1290, erkek = 1122) katılmıştır. Çalışmada katılımcılara sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanma durumları, bu maddelere başlama nedenleri ve bu maddeleri ilk kaç yaşında kullandıkları ile ilgili toplam 13 soruluk bir form uygulanmıştır. Elde edilen verilerin yüzde ve frekans analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda sigara kullanma oranı erkeklerde %49,3 kadınlarda %20,8, alkol kullanma oranı erkeklerde %38,4 kadınlarda %12,9, uyuşturucu madde kullanma oranı erkeklerde %5,1 kadınlarda %0,7 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların sigaraya başlama nedenlerinde can sıkıntısı ve merak etme, alkol ve uyuşturucu maddeye başlama nedenlerinde ise eğlenmek ve merak etmenin etkili olduğunu tespit edilmiştir. Sonuç olarak üniversite öğrencilerinde sigara ve alkol kullanma oranının yüksek olduğu, ayrıca uyuşturucu kullanma oranının da düşük düzeyde olmadığı söylenebilir. Bu durum göz önünde bulundurularak üniversite öğrencilerine sigara, alkol ve uyuşturucu madde bağımlılıkları ile ilgili eğitimler verilmesinin gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Sigara, Alkol, Uyuşturucu Madde, Üniversite Öğrencileri

Jel Kodları: I10, I12, I18

UNIVERSITY STUDENTS' USE OF TOBACCO PRODUCTS ALCOHOL AND DRUGS

Abstract

The aim of the study is to determine the tobacco products, alcohol and drug use status of university students and to determine the reasons for starting these substances. A total of 2412 students (female = 1290, male = 1122) attending at Niğde Ömer Halisdemir University participated in the study. In the current study, a total of 13 questions were presented to the participants about their use of tobacco products, alcohol and drugs, the reasons for starting these substances, and how old they started using these substances at first. Percentage and frequency analysis of the obtained data were conducted. As a result of the analysis, the rate of tobacco products use was determined as 49.3% in males, 20.8% in females, 38.4% in alcohol use in males was 12.9% in females; drug use rate was 5.1% in males and %0.7 in females. It was determined that the reasons for the participants to start using tobacco products was the boredom and curiosity and the reasons for starting alcohol and drugs was to have fun and curiosity. As a result, it can be stated that the rate of using tobacco products and alcohol among university students is high, and the rate of drug use is not low. Considering this situation, it is thought that university students should be provided with education on tobacco products, alcohol and drug addiction.

Keywords: Tobacco Products, Alcohol, Drugs, University Students

Jel Classification: I10, I12, I18

¹ Doç. Dr. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Niğde, gyilmaz@ohu.edu.tr

² Doç. Dr. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Niğde, serkanibis@ohu.edu.tr

³ Doç. Dr. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Niğde, zaitburak@gmail.com

GİRİŞ

Üniversite öğrencilerinin beslenme bilgileri ve alışkanlıklarının belirlenmesi, içinde buldukları duruma uygun tavsiyelerin geliştirilmesinde oldukça önemlidir (Tanır vd., 2015). Gençler, üniversite yıllarında yeni bir kimlik ve benlik arayışına girerler. Özellikle bağımsızlık duygusunun verdiği heyecan ve zevkle birçok konuda kişisel karar verme sorumluluğunu alıp riskli davranışlar gösterirler. Üniversite öğrencilerinin daha rahat bir ortamda bulunmaları ve eğitim düzeylerinin ilerlemesi sonucunda yargı değerleri değişebilir. Bu durum, riskli davranışlar gibi konularda diğer gruplardan farklı tutum ve davranış örüntüleri göstermelerine neden olabilir (Doğan, 2004).

Üniversite eğitim süreci, aileden ayrılma ve yeni çevreye uyum olarak nitelendirilebilir. Öğrenim sırasında bir mesleğe yönelme ve iş bulma gibi belirsizlikler bireylerde sorunlara sebep olmaktadır. Bu sorunlar zamanla aile beklenti, kişisel sosyal yetersizlik gibi nedenlerden dolayı çeşitli ruhsal sorunlara neden olmaktadır. Bu sorunlara bağlı gelişen aşırı kaygı ve stresin, üniversite öğrencilerinde tütün, alkol ve madde kullanımını artırdığı ileri sürülmektedir (Lanier vd., 2001). Madde kullanımına başlamanın birçok sebebi vardır. Bunların başında eğlenmek, heyecan ve sosyal ve duygusal gereksinimlerini gidermek gibi temel ihtiyaçlar yer almaktadır. Özellikle gençlerin sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanımına özendirici çeşitli risk etkenleri vardır. Bu risk etkenleri ailesel, arkadaş ortamı, okul, bireyin kişisel özellikleri, diğer riskli davranışların görülmesi, toplumsal ve çevresel etkenler olarak sıralanmaktadır (Ercan ve Alikashiöğlu, 2002).

Özellikle madde kullanımı ile ilgili dünyada ve Türkiye’de yapılan çalışmalarda gençlerin daha çok ilköğretim ve lise dönemini kapsadığı bilinmektedir (Yalçın vd., 2009). Genellikle ergenlik döneminde başlayan psikolojik, sosyal ve kültürel değişiklikler madde kullanımında, önemli bir rolü vardır (Herken vd., 2000). Buna ek olarak her geçen gün madde kullanımında artış ve kullanılan maddenin çeşitlenmesi de en büyük tehlikelerden biri haline gelmiştir. Madde kullanımı ve bağımlılığının tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de giderek artan bir sorun olduğu bilinmektedir. Türkiye’de bağımlılar tarafından en çok tercih edilen uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin Avrupa ile örtüştüğü görülmektedir. Avrupa’da ilk üç sırada yer alan esrar, eroin ve kokain kullanımının Türkiye ile benzer şekilde yayıldığı görülmektedir. (Türkiye Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi Uyuşturucu Raporu, 2018). Buna rağmen ülkemizde maddelerin kullanım nedenleri ve sıklığına ilişkin çalışmaların az olduğu söylenebilir.

Yapılan çalışmanın amacı da üniversite öğrencilerinin sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanımının yaygınlığını ve bunu etkileyen faktörlerin araştırılmasıdır.

YÖNTEM

Çalışmaya Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinde eğitim-öğretim gören toplam 2412 öğrenci (kadın = 1290, erkek = 1122) katılmıştır. Kullanılan kişisel bilgi formu çalışma doğrultusunda araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Formun ilk bölümünü katılımcıların demografik özelliklerinin ortaya koyulmasına yönelik cinsiyet, yaş, kilo gibi sorular, ikinci bölümünü ise sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanma durumları, bu maddelere başlama nedenleri ve bu maddeleri ilk kaç yaşında kullandıkları ile ilgili bilgilerin belirlenmesini sağlamak amaçlı sorular oluşturmaktadır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmış olup, soruların Aritmetik ortalaması ve Standart sapma oranları tespit edilmiştir.

İstatistik Analiz

Elde edilen veriler SPSS 24 programında analiz edilmiş, her sorunun yüzde ve frekans analizi yapılmıştır.

BULGULAR**Tablo 1. Katılımcıların Fiziksel Özellikleri**

	Kadın (N=1290)	Erkek (N=1122)
	X ±Ss	X ±Ss
Yaş (yıl)	20,93±1,99	21,96±2,12
Boy (cm)	163,82±7,69	177,21±9,13
Kilo (kg)	57,22±8,23	73,50±10,01

Tablo 2. Katılımcıların Sigara, Alkol ve Uyuşturucu Maddeye Başlama Yaşları

	Kadın	Erkek
	X ±Ss	X ±Ss
İlk kaç yaşında sigara kullandınız?	16,13±3,40	14,84±4,70
İlk kaç yaşında alkol kullandınız?	16,23±3,78	15,92±3,75
İlk kaç yaşında uyuşturucu kullandınız?	18,00±2,87	16,61±3,12

Tablo 3. Katılımcıların Sigara, Alkol ve Uyuşturucu Madde Kullanma Durumları

	Kadın			Erkek		
		Sayı	%		Sayı	%
Sigara kullanıyor musunuz?	Evet	268	20,8	Evet	553	49,3
	Hayır	1022	79,2	Hayır	569	50,7
Alkol kullanıyor musunuz?	Evet	166	12,9	Evet	431	38,4
	Hayır	1123	87,1	Hayır	690	61,5
Uyuşturucu madde kullanıyor musunuz?	Evet	8	0,7	Evet	57	5,1
	Hayır	1281	99,3	Hayır	1063	94,9

Tablo 3 incelendiğinde ‘sigara kullanıyor musunuz’ sorusuna kadınların %20,8’i, erkeklerin ise %49,3’ü evet cevabını, ‘Alkol kullanıyor musunuz’ sorusuna kadınların %12,9’u, erkeklerin ise %38,4’ü evet cevabını, ‘Uyuşturucu madde kullanıyor musunuz’ sorusuna kadınların %0,7’i, erkeklerin ise %5,1’i evet cevabını vermişlerdir.

Tablo 4. Katılımcıların Sigara, Alkol ve Uyuşturucu Maddeye Başlama Nedenleri

	Sigaraya başlama nedeniniz?		Alkole başlama nedeniniz?		Uyuşturucuya başlama nedeniniz?	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
N=2412						
Eğlenmek	57	6,9	233	39	28	43,1
Merak	184	22,2	140	23,4	16	24,6
Sinirlenme	73	8,8	9	1,5	3	4,6
Can sıkıntısı	219	26,5	69	11,5	6	9,2
Arkadaşlarım içtiği için	125	15,1	62	10,4	6	9,2
Sorunlarımdan uzaklaşmak için	79	9,6	34	5,7	2	3,1
Arkadaşlarım ısrar ettiği için	24	2,9	16	2,7	-	-
Diğer	62	2,6	32	5,4	3	4,6

Tablo 4 incelendiğinde öğrenciler ‘sigaraya başlama nedeniniz’ sorusuna %26,5’i can sıkıntısı, %22,2’si merak, %15,1’i arkadaşlarım içtiği için cevabını, ‘Alkole başlama nedeniniz’ sorusuna %23,4’ü merak, %11,5’i can sıkıntısı, %10,4’ü arkadaşlarım içtiği için cevabını, ‘Uyuşturucuya başlama nedeniniz’ sorusuna %43,1’i eğlenmek, %24,6’sı merak olarak cevap vermişlerdir.

Tablo 5. Uyuşturucu Madde Kullanan Kişilerin Uyuşturucu Maddeyi İlk Temin Ettikleri Kişiler

	Uyuşturucu maddeyi ilk nereden temin ettiniz?			
	Kadın		Erkek	
	Sayı	%	Sayı	%
Arkadaş	3	37,5	28	50
Tanımadığı-Yabancı	5	62,5	26	46,4
Çekirdek aile	-	-	2	3,6

Tablo 5 incelendiğinde öğrenciler ‘Uyuşturucu maddeyi ilk nereden temin ettiniz’ sorusuna kadınların %37,5’i arkadaş, %62,5’i tanımadığı yabancı cevabını verirken, erkeklerin %50’i arkadaş, %46,4’ü tanımadığı yabancı, %3,6’sı da çekirdek aile cevabını vermişlerdir.

Tablo 6. Uyuşturucu madde kullananların hangi uyuşturucu maddeyi tercih ettikleri

	Hangi uyuşturucu maddeyi kullanıyorsunuz?			
	Kadın		Erkek	
	Sayı	%	Sayı	%
Esrar, marihuana	6	75	46	80,7
Tiner, bali vb.	1	12,5	2	3,5
Uyuşturucu hap	-	-	4	7
Kokain	1	12,5	1	1,8
Bonzai ve Jamaika	-	-	2	3,5
Ekstazy	-	-	2	3,5

Tablo 6 incelendiğinde öğrenciler ‘Hangi uyuşturucu maddeyi kullanıyorsunuz’ sorusuna kadınlar %75’i esrar, marihuana, %12,5’i tiner, bali, %12,5’i de kokain cevabını verirken, erkeklerin %80’i esrar, marihuana, %7’si uyuşturucu hap, %3,5’i tiner, bali, %3,5’i de bonzai ve jamaika cevabını vermişlerdir.

TARTIŞMA

Yapılan çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanma durumlarının belirlenmesi ve bu maddelere başlama nedenlerinin tespit edilmesidir.

Çalışmamızda öğrencilerin ilk sigara kullanımının kadınlarda 16,13 yaş, erkeklerde 14,84 yaş olduğu belirlenmiştir. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalarda sigaraya başlama yaşının genellikle lise dönemine denk geldiği belirtilmiştir (Öz ve Alkefli, 2018; Dabak, 2004). Demirbağ ve Tavacı (2012) yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin sigaraya başlama yaşının 18,7±3,4 yaş, Tanrikulu vd. (2009) ise 16.10±3.6 yaş olduğunu tespit etmiştir. Sigaraya başlama nedeni olarak bağımlılık-bağımsızlık çatışması, arkadaş çevresi ve cinsel kimlik arayışı gibi sosyal etkenler rol oynamaktadır. Bağımlılık-bağımsızlık çatışmasının temelinde, kimlik edinme ve yetişkin olma rolü üstlenme arzusu yatmaktadır. Bu dönemde büyüklerin yaptığı davranışlara özenme ve taklit etme, kendisini olgu gösterme sebepleri gibi nedenler kendisine ve çevresine yönelik olarak büyüdüğünü kanıtlama davranışdır.

Çalışmamızda katılan öğrencilerin alkole ilk başlamaları kadınlar için 16,23 yaş erkekler için ise 15,92 yaş olarak belirlenmiştir. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan benzer çalışmalarda da ilk alkol kullanımının lise çağında olduğu söylenmiştir (Öz ve Alkefli, 2018; Zengin ve Altay, 2014; Tanrikulu vd. 2009). Akkaya (2015) üniversite öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada öğrencilerin 16-20 yaşları arasında alkole başladığını tespit etmiştir. Benzer bir çalışmada Oğuz vd. (2015) üniversite öğrencilerinin (%71) alkölü ilk 15-19 yaşları arasında denediklerini belirlemiştir.

Hammer ve Vaglum (1990) tarafından 19-22 yaş yetişkinleri arasında yapılan araştırmada ise erkeklerin kızlardan üç kat daha fazla alkollü içki içtikleri bulunmuştur. Çalışmamızda da kadınların %12,9’nun erkeklerin %38,4’nün alkol kullanması bu sonucu destekler niteliktedir. Bu sonuçlar

özellikle toplumumuzda alkol kullanmanın erkekliğin bir göstergesi, kadınların içki içmelerine karşı bakış açısının hoş olmaması ile açıklanabilir (Barut, 1992; Pirinçci ve Erdem, 2004).

Çalışmamıza katılan öğrencilerin ilk uyuşturucu madde kullanmaları kadınlarda 18 yaş, erkeklerde 16,61 yaş olarak belirlenmiştir. Güner (2019) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada uyuşturucu madde kullanan öğrencilerin %48,3'nin 15-18 yaş arasında, %33,3'nün 18 yaşından sonra uyuşturucu madde kullanmaya başladığını tespit etmiştir. Başka bir çalışmada Türkiye'de dokuz ilde uçucu madde kullanan kişilerin verilerine göre uçucu madde bağımlılarının yaş ortalamasının 19 olduğunu belirtilmiştir (Ögel, 2002). Meclis Araştırma

Komisyununun 2008 raporuna göre, madde kullananların %75.0 i, madde kullanmaya 20 yaşından önce başlamaktadır (Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, 2009).

Yukarıda belirtilen çalışmalarda olduğu gibi çalışmamıza katılan öğrencilerin de sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanma yaşları lise dönemlerine denk gelmektedir. Bu nedenle ailelerin ve öğretmenlerin özellikle lise çağındaki çocuklara bu maddelerin zararları hakkında gerekli bilgileri vermeleri ve bu maddeleri kullanma durumlarını kontrol etmeleri gerektiği düşünülmektedir.

Tablo 3 incelendiğinde öğrenciler 'sigara kullanıyor musunuz' sorusuna kadınların %20,8'i, erkeklerin ise %49,3'ü evet cevabını, 'Alkol kullanıyor musunuz' sorusuna kadınların %12,9'u, erkeklerin ise %38,4'ü evet cevabını, 'Uyuşturucu madde kullanıyor musunuz' sorusuna kadınların %0,7'i, erkeklerin ise %5,1'i evet cevabını vermişlerdir.

Ege Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada öğrencilerin %29.1'nin sigara kullandığı (Atlam ve Yüncü, 2017), Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin %27.3'ünün sigara, %47.9'nun alkol kullandığı (Akvardar vd., 2001), Ege Üniversitesi öğrencilerinin %40.9'nun sigara, %51.3'nin alkol kullandığı (Karaçam ve Totan, 2014) tespit edilmiştir. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalarda Güner (2019) öğrencilerin %7,5'nin, Süngü (2014) %1.6'nın, Altındağ vd. (2005) %2.3'nün uyuşturucu madde kullandığını tespit etmişlerdir.

Çalışmamızda erkeklerin sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanma oranlarının kadınlardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum literatürdeki çalışmalarla benzerlik göstermiştir (Deveci vd., 2010; Turhan vd., 2011). Her toplumun kendine has olarak çeşitli özellikleri vardır. Özellikle doğu toplumunda kadınlar sosyal ve ekonomik hayattan uzak kalmışlardır. Literatürdeki çalışmalar bu davranışın değiştiğini göstermektedir. Bu değişim ne kadar da olsa özellikle Türk toplumunda muhafazakar yapının halen etkinliğini devam ettirdiği görülmektedir. Türkiye'deki sosyal yapının, kadınların sigara ve alkol kullanmasına karşı olduğu ve pekte hoşgörülü davranmadıkları düşünülmektedir. Aynı zamanda sosyal yapı erkeklerin kadınlara göre sigara içmesine ve alkol kullanmasına daha fazla tolerans gösterdiği öne sürülmektedir (Altındağ vd., 2005).

Yapılan çalışmada öğrencilerin sigara, alkol ve uyuşturucu maddeye başlama nedenlerinin en çok merak ve eğlenmek için olduğu belirlenmiştir. Korkmaz vd. (2013) yaptığı çalışmada sigaraya başlama nedenlerinin, %28,6'nın özenti, %22'nin merak, %18,2'nin arkadaş teşviki, %20,4'nün diğer nedenler olduğunu belirtmiştir. Yine benzer bir çalışmada Yıldırım vd. (2004) tıp fakültesi öğrencilerinin sigaraya başlamasında en önemli nedenin merak olduğunu belirtmiştir. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan başka bir çalışmada sigaraya başlama nedenlerinin %46,3'nün aile sorunu, %40'ının okul sorunu, %33,9'unun merak gibi etkenlerden dolayı olduğu belirtilmiştir (Koca ve Oğuzöncül, 2015).

Alkole başlama nedenlerinin araştırıldığı bir çalışmada Buğdaycı (2008) öğrencilerin alkollü ilk kez deneme nedenlerinin %9,4'la merak, %8,5'le eğlence/kutlama, olduğunu söylemiştir. Başka bir çalışmada üniversite öğrencilerinin ilk alkol kullanma sebebinin %47.1'le merak, %40.0'la arkadaş ve %24.7'le stres olduğu tespit edilmiştir (Koca ve Oğuzöncül, 2015).

Uyuşturucu maddeye başlama nedenlerinin araştırıldığı bir çalışmada üniversite öğrencilerinin uyuşturucu madde kullanma nedenlerinin başında en çok eğlenmek (%31,4) olduğu belirlenmiştir (Güner, 2019). Saraçlı (2007) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin çoğunun merak nedeniyle ve arkadaş önerisiyle uyuşturucu maddeyi denediğini belirtmiştir. Yine benzer bir çalışmada Çavuşoğlu

(2009) öğrencilerin çoğunun merak nedeniyle ve arkadaş önerisiyle uyuşturucu maddeyi kullanmaya başladığını söylemiştir. Ceylan (2019) yapmış olduğu çalışmada uyuşturucu maddeyi ilk kullanma nedeni olarak %59,2'la merakın en yüksek sebep olduğunu belirlemiştir.

Yukarıda belirtilen çalışmaların sonuçları da çalışmamızın sonuçları ile benzerlik göstermekte olup, sigara, alkol ve uyuşturucu maddeye başlamada merak ve eğlenme isteğinin yüksek olduğu belirlenmiştir.

Yapılan çalışmada öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun uyuşturucu maddeyi ilk olarak arkadaş ya da tanımadıkları kişilerden temin ettikleri belirlenmiştir. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada uyuşturucu maddeyi ilk olarak %53.8 ile arkadaşlardan temin ettikleri tespit edilmiştir (Dayı, 2013). Ögel vd. (2006)'a göre, bağımlılık yapıcı madde kullanan öğrencilerin çoğunluğunun maddeyi ilk kez arkadaşlarının evinde denediklerini belirtmiştir. Koca ve Oğuzöncül (2015) Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışma kapsamında uyuşturucu madde kullanan öğrencilerin sınıf arkadaşlarının ve normal hayattaki çevresindeki arkadaşlarının uyuşturucu madde kullanım durumlarının daha fazla olduğunu belirtmiştir.

Tablo 6'da uyuşturucu madde kullanan kişilere sorulan 'Hangi uyuşturucu maddeyi kullanıyorsunuz' sorusuna kadınların %75'i esrar, marihuana, %12,5'i tiner, bali, %12,5'i de kokain cevabını, erkeklerin %80'i esrar, marihuana, %7'si uyuşturucu hap cevabını vermişlerdir.

Zelan (2019) yaptığı çalışmada öğrencilerin %15.7'nin istediklerinde uyuşturucu maddeye ulaşma imkanlarının olduğunu belirlenmiştir. Deveci vd. (2010), Turhan vd. (2011) uyuşturucu maddelerden en yüksek tercih edilen maddenin esrar olduğunu belirtmiştir.

Benzer bir çalışmada Saraçlı (2007) da en çok kullanılan uyuşturucu madde türlerinin sırasıyla esrar ve ilaç/hap olduğunu tespit etmiştir.

Sonuç olarak, yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanımının yaygın olduğu tespit edilmiştir. Üniversite öğrencileri maddeye ulaşma ve kullanma durumunda riskli grupta görülmektedir. Öncelikle üniversitelerde madde kullanımını önlemeye dönük politikalar geliştirilmelidir. Buna ek olarak madde kullanımını önlemeye dönük çalışmalar yapılmalı ve geliştirilmelidir. Üniversite müfredat programlarında tütün (sigara), alkol ve madde kullanımını azaltıcı ve önleyici seminer ve bilgilendirme toplantıları yapılmalıdır. Madde bağımlılığı konusunda sadece gençlere değil, gençlerin yaşantısında önemli bir rol oynayan ailenin de bilinçlendirilmesi çok önemlidir. Bu konuda hem gençlerde hem de ailelerde farkındalığın yaratılması toplumsal farkındalık açısından önemlidir. Buna ek olarak üniversite öğrencilerinde stresin ve şiddetin azaltılmasına ve yaşam becerilerinin geliştirilmesine dönük programlar sunulabilir. Üniversitelerin mediko-sosyal merkezleri sadece tedavi edici sağlık hizmetleri olarak görülmemelidir. Aynı zamanda koruyucu ve önleyici hizmetleri de sunan bir yapıya dönüştürülebilir.

KAYNAKLAR

Akkaya, S. (2015). Muğla Üniversitesi Öğrencilerinin Alkol Kullanma Sıklığının Araştırılması. *Gümüşhane University Journal of Health Sciences*, 4(1), 44-52.

Akvardar, Y., Aslan, B., Ekici, B.Z., Öğün, E. ve Şimşek, T. (2001). Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem II Öğrencilerinde Sigara, Alkol, Madde Kullanımı. *Bağımlılık Dergisi*, 2(2), 49-52.

Altındağ, A., Yanık, M., Yengil, E. ve Karazeybek, A.H. (2005). Şanlıurfa'da Üniversite Öğrencilerinde Madde Kullanımı. *Bağımlılık Dergisi*, 6(2), 60-64.

Atlam, H.D. ve Yüncü, Z. (2017). Üniversitesi Öğrencilerinde Sigara, Alkol, Madde Kullanım Bozukluğu ve Ailesel Madde Kullanımı Arasındaki İlişki. *Klinik Psikiyatri*, 20(3), 161-170.

Barut, Y. (1992). Üniversite Öğrencilerinin Sigara-Alkol-İlaç Alma ve Uyuşturucu Madde Kullanma Alışkanlığının Araştırılması. *Sağlık Dergisi*, 1(64), 11-15.

- Buğdaycı, G. (2008). *Üniversite Öğrencilerinin Sigara, Alkol ve Madde Kullanımı ve Madde Kullanımını Etkileyen Sosyal Kültürel ve Ekonomik Süreçler*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı, Sakarya.
- Ceylan, Y. (2019). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Bağımlılık Yapıcı Maddeleri Kullanım Yaygınlığı ve Bağımlılık Yapıcı Maddelere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi* (Mardin İl Örneği). Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Çavuşoğlu, F. (2009). *Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Madde Kullanımına Etki Eden Etmenler ve Aileden Aldıkları Sosyal Desteğin Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Halk Sağlığı Hemşirelik Anabilim Dalı, Samsun.
- Dabak, Ş. (2004). Sigara ve Sağlık. Tür A (editör). *Sigaranın Bilimsel Yüzü*. İstanbul: Logos Yayıncılık.
- Dayı, A. (2013). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Öğrencilerinde Sigara, Alkol ve Madde Kullanım Yaygınlığı. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi. Uzmanlık Tezi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı. Eskişehir.
- Demirbağ, B.C. ve Tavacı, S. (2012). Sigara İçen Üniversite Öğrencilerinin Sosyodemografik Özellikleri. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 1(3), 179-188.
- Deveci, S.E., Açık, Y., Oğuzöncül, F. ve Deveci, F. (2010). Prevalence and Factors Affecting The Use Of Tobacco, Alcohol and Addictive Substance Among University Students İn Eastern Turkey. *Southeast Asian Journal of Tropical Medicine and Public Health*, 41(4), 996-1007.
- Doğan, T. (2004). *Üniversite Öğrencilerinin İyilik Halinin İncelenmesi*. Doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı, Ankara.
- Ercan, O. ve Alikashifoğlu, M. (2002). Ergenlerde Madde Kullanımı. *Türk Pediatri Arşivi*, 37, 66-73.
- Güner, B. (2019). Üniversite Öğrencilerinde Uyuşturucu Madde Kullanım Alışkanlıkları ve Yaygınlığı: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Örneği. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 81-95.
- Hammer, T. and Vaglum, P. (1990). Use Of Alcohol and Drugs in The Transitional Phase from Adolescence to Young Adulthood. *Journal of Adolescence*, 13(2), 129-142.
- Herken, H., Bodur, S. ve Kara, F. (2000). Üniversite Öğrencisi Kızlarda Madde Kullanımı İle Kişilik ve Ruhsal Belirti İlişkisi. *Klinik Psikiyatri*, 3(1), 40-45.
- Karaçam, Ö. ve Totan, T. (2014). Ege Üniversitesi Öğrencileri Arasında Bağımlılık Yapıcı Madde Kullanımının Çok Boyutlu Ölçekleme Yöntemiyle İncelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 15(2), 116-123.
- Koca, B. ve Oğuzöncül, A.F. (2015). İnönü Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Sigara, Alkol, Madde Kullanımı, Madde Kullanımına Etki Eden Etmenler ve Aileden Aldıkları Sosyal Desteğin Etkisi. *Kocaeli Tıp Dergisi*, 4(2), 4-13.
- Korkmaz, M., Ersoy, S., Özkahraman, Ş., Duran, E.T, Uslusoy, EÇ., Orak, S. ve Orhan, H. (2013). Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencilerinin Tütün Mamulleri Alkol Kullanım Durumları ve Sigaraya Yaklaşımları. Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 20(2), 34-42.
- Lanier, C.A., Nicholson, T. and Duncan, D. (2001). Drug Use and Mental Well Being Among A Sample of Undergraduate and Graduate College Students, *Journal of Drug Education*, 31(3), 239-248.
- Madde Kullanımı ve Bağımlılığı ile Kaçakçılığının Önlenmesi Alanlarında Tespit Edilen Sorunlar ve Çözüm Önerileri (2009). *Meclis Araştırması Komisyonu Raporu Özeti*, Ankara.
- Oğuz, S., Genç, A. ve Tazel, A. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Alkol Kullanma ve Alkolün Kalp Sağlığı Üzerindeki Etkisini Bilme Durumu. *Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilim Dergisi*, 1(2), 65-76.

- Ögel, K., Taner, S. ve Eke, C.Y. (2006). Onuncu Sınıf Öğrencileri Arasında Tütün, Alkol ve Madde Kullanım Yaygınlığı (İstanbul Örnekleme). *Bağımlılık Dergisi*, 7(1), 18-23.
- Ögel, K. (2002). *Türkiye’de Madde Bağımlılığı*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.
- Öz, B. ve Alkeveli, A. (2018). Öğrencilerin Madde Kullanımı ve Bağımlılığında Etkili Olan Faktörlere Bakışının Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi: Çukurova Üniversitesi Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 39, 29-43.
- Pirinççi, E. ve Erdem, R. (2004). Fırat Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Alkol Kullanma Alışkanlıkları. *AÜTD*, 36, 71-76
- Saraçlı, Ö. (2007). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Öğrencilerinde Sigara, Alkol ve Madde Kullanımı ile İlişkili Bireysel ve Psikososyal Faktörler. Uzmanlık Tezi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Zonguldak.
- Süngü, H. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Zararlı Madde Kullanımına İlişkin Tutumları. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(26), 167- 194.
- Tanır, F., Şaşmaz, T., Beyhan, Y. ve Bilici, S. (2015). Doğanşehir Beldesinde Bir Tekstil Fabrikasında Çalışanların Beslenme Durumu. *Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi (Msg)*, 2(7), 22-25.
- Tanrıkulu, A.Ç., Çarman, K.B., Palancı, Y., Çetin, D. ve Karaca, M. (2009). Kars İl Merkezinde Çeşitli Üniversite Öğrencileri Arasında Sigara Kullanım Sıklığı ve Risk Faktörleri. *Türk Toraks Dergisi*, 10, 101-106.
- Turhan, E., İnandı, T., Özer, C. ve Akoğlu, S. (2011). Üniversite öğrencilerinde madde kullanımı, şiddet ve bazı psikolojik özellikler. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, 9(1), 33-44.
- Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) (2018). *Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılık ile Mücadele 2018 Yılı Ulusal Raporu*. Ankara.
- Yalçın, M., Eşsizoglu, A., Akkoç, H., Yaşan, A. ve Gürgen, F. (2009). Dicle Üniversitesi Öğrencilerinde Madde Kullanımını Belirleyen Risk Faktörleri. *Klinik Psikiyatri*, 12(3), 125-133.
- Yıldırım, Ç., Çelik, P., Şakar, A. ve Dinç, G. (2004). Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Sigaraya Karşı Tutumları. *Solunum*, 6(1), 30-35.
- Zelan, R. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Stres Düzeylerinin ve Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılarının Madde Kullanımına Yönelik Tutumları ile İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Gaziantep
- Zengin, S. ve Altay, B. (2014). Sınıf Öğretmenliği Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Madde Kullanım Durumlarına Göre Benlik Saygısının İncelenmesi. *Gümüşhane University Journal of Health Sciences*, 3(3), 892-907.